

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2004-06-22

Fi2003 / 6563

Finansdepartementet

Länsstyrelsenheten

Sammanställning av inkomna synpunkter

**Ansvarskommitténs delbetänkande –
Utvecklingskraft för hållbar välfärd
(SOU 2003:123)**

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Allmänna synpunkter	4
3. Analys och metod	7
4. Det offentliga åtagandet och välfärdens finansiering	9
5. Tillväxt och hållbar utveckling	14
6. Kommunal självstyrelse	17
7. Likvärdighet och rättighetslagstiftning	21
8. Styrning och samordning	23
9. Tillsyn	29
10. Regional samhällsorganisation	30
11. Hälso- och sjukvård	34
12. EU	36
13. Utbildning och kompetensförsörjning	38
Inbjudan att lämna synpunkter	Bilaga 1
Organisationer som har lämnat synpunkter	Bilaga 2

Sammanställning av inkomna synpunkter på Ansvarskommitténs delbetänkande - Utvecklingskraft för hållbar välfärd (SOU 2003:123)

1. Inledning

Finansdepartementet inbjöd den 15 januari 2004 (dnr Fi2003/6563) totalt 462 organisationer att lämna synpunkter på Ansvarskommitténs delbetänkande. Av dem har 315 inkommit med synpunkter. Härutöver har 27 organisationer och enskilda lämnat synpunkter på eget initiativ.

Inbjudan redovisas i bilaga 1 och de organisationer och enskilda som lämnat synpunkter i bilaga 2.

Hur många som har lämnat svar, uppdelat på de olika instanser som fått inbjudan, framgår av följande:

<i>Instans:</i>	<i>Antal inbjudna:</i>	<i>Antal svar:</i>
Statliga myndigheter och institutioner	102	90 varav 20 länsstyrelser
Kommittéer	13	9
Kommuner	290	168
Landsting	20	19
Övriga	37	29
Eget initiativ		27
Totalt	462	342

Sammanställningen är disponerad med utgångspunkt i särskilt intressanta och frekvent förekommande synpunkter. Dessa har grupperats i olika avsnitt. Det finns också ett avsnitt med allmänna synpunkter. Avsnittsindelningen är inte på något sätt given. Det finns synpunkter som mycket väl skulle kunna placeras i ett annat avsnitt än där de nu hamnat, valet är i den meningen subjektivt. I sammanställningen redovisas endast exempel på synpunkter. Det innebär att samtliga instanser som inkommit med synpunkter inte finns refererade.

De kommuner som lämnat svar är geografiskt jämnt fördelade över landet och representerar både stora och små kommuner samt glesbygds- och storstadskommuner. Synpunkterna från kommunerna är i stor överensstämmelse med varandra. Många kommuner, ca en tredjedel, hänvisar till yttrandet från Svenska kommunförbundet och

Landstingsförbundet samt till kommunförbund i länen. Det förstnämnda är vanligast.

2. Allmänna synpunkter

Sammanfattning

Ansvarskommittén får ett starkt stöd för sina utgångspunkter och förslag i betänkandet. I stort sett alla organisationer anser att kommittén har gjort ett förtjänstfullt arbete på kort tid.

Flertalet instanser:

- anser att utredningens analys täcker in de viktigaste frågeställningarna, dvs. att verklighetsbeskrivningen belyser de förtjänster och de problem som kännetecknar den offentliga sektorns nuvarande struktur,
- anser att medborgarperspektivet, likvärdig samhällsservice, demokrati och legitimitet är särskilt viktiga utgångspunkter,
- ställer sig bakom de 21 "observationerna" som kommittén redovisar som bakgrund till de resonemang som förs om vilka behov av förändringar som närmare bör utredas,
- ställer sig bakom de förutsättningar för framtida utveckling som kommittén lyfter fram,
- ställer sig bakom de kriterier för uppgiftsfördelning som kommittén diskuterar,
- ställer sig bakom de strategier som, enligt kommittén, bör utvecklas.

Många instanser anser:

- att det är viktigt att kommittén i det fortsatta arbetet diskuterar hur den demografiska utvecklingen kan komma att påverka samhällsutvecklingen nationellt och i olika delar av landet samt vad man kan göra för att mildra dess effekter,
- att den informationstekniska utvecklingens möjligheter när det gäller samordning, effektivisering och utvecklat demokratiskt deltagande bör analyseras,
- att integrationspolitikens olika aspekter är ett område som kommittén i sitt fortsatta arbete bör fördjupa sig i.

Exempel på synpunkter:

Myndigheter

Boverket anser att kommittén i sitt fortsatta arbete måste ta upp bostadsfrågorna och med dem sammanhängande frågor, såsom kommunikationer, till en grundligare analys. Bostadsfrågorna har stor betydelse ur såväl tillväxt- som välfärdsperspektiv.

Konjunkturinstitutet (KI) kommenterar frågan om det minskande arbetskraftutbudet när 40-talsgenerationen går i pension. KI menar att den svaga utvecklingen av arbetskraftutbudet kommer att leda till en motsvarande svag utveckling av den samlade arbetskraftefterfrågan. Enligt institutet kommer Riksbanken att anpassa penningpolitiken så att den samlade efterfrågan på arbetskraft utvecklas i linje med det samlade utbudet. Någon större arbetskraftbrist kommer därför inte att uppstå. Däremot kan brist uppstå inom yrkesgrupper där 40-talsgenerationen är överrepresenterad.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering anser att kommittén, ur ett diskrimineringsperspektiv, närmare behöver utreda om de olika modellerna för ansvarsfördelning kan innebära att grupper i samhället med olika etnisk eller religiös tillhörighet ges olika förutsättningar till bland annat service eller inflytande och att vissa grupper därigenom riskerar att diskrimineras.

Socialstyrelsen anser att kommittén i det fortsatta arbetet även bör lyfta fram handikappomsorg, individ- och familjeomsorg samt utsatta grupper vars behov staten måste garantera. Socialstyrelsen ser problem med två huvudmän för samma verksamhet. Det finns också problem när det gäller små kommuners förmåga med att hålla kompetens för alla socialtjänstfrågor.

Statens folkhälsoinstitut (FHI) finner det angeläget att kommittén belyser möjligheten att slå samman den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och socialbidragen till ett gemensamt ersättningssystem vid inkomstbortfall. FHI lyfter också fram folkhälsofrågorna som en viktig del av arbetet för en uthållig tillväxt, en god välfärd och en ekologiskt hållbar utveckling.

Statens kulturråd lyfter fram kulturpolitikens utveckling och särart. Kulturpolitikens betydelse för en hållbar välfärd bör ges större utrymme i utredningens fortsatta arbete, anser Kulturrådet.

Statistiska centralbyrån (SCB) framhåller betydelsen av att i det fortsatta arbetet väl utnyttja tillgänglig statistisk information. I en framtida förändrad samhällsorganisation blir statistikfrågorna och systemen för informationsförsörjning ännu viktigare än i dag.

Uppsala universitet menar att kommittén tar sin utgångspunkt i de existerande strukturerna och främst prioriterar effektivitet. Demokrativärdet förefaller vara en restpost som tas upp mer ad hoc. Universitetet menar också att kommittén inte ställer de relevanta följdfrågorna, t.ex. varför så lite decentralisering trots allt tal om decentralisering och varför görs det ständigt avsteg från finansieringsprincipen?

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Östergötlands län m.fl. saknar jämställdhetsperspektivet i kommitténs analys. **Länsstyrelsen i Västra Götalands län** påpekar vikten av att kommittén i det fortsatta arbetet analyserar samhällsorganisationen även från genus-, integrations- och hållbarhetsperspektiv.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och **Landstingsförbundet** ställer sig bakom kommitténs frågeställningar och analys, men menar att den bör kompletteras med en analys av det gränsregionala samarbetet.

Kinda kommun menar att det har gjorts stora insatser inom IT-området. Detta har, enligt kommunen, hittills lett till begränsade effekter i samordnad och effektiviserad administration. Varje del fortsätter att leva sitt eget liv, trots att teknikutvecklingen ger möjlighet till samordning.

Söderköpings kommun anser att det saknas ett synsätt som innebär att den politiska sektorn arbetar på uppdrag av den enskilde väljaren. I regeringens tilläggsdirektiv måste ett sådant synsätt tillfogas kommitténs uppgifter.

Övriga

Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva understryker betydelsen av att kommittén gör en genomgripande analys av de lokala utvecklingsgruppernas funktion i samhället.

Miljöpartiet de gröna i Söderköping anser att kommitténs analys borde ha föregåtts av en omvärldsanalys med utgångspunkt i bl.a. miljöförändringar och minskade resurser i samhället.

Rädda Barnen anser att kommitténs medborgarperspektiv saknar ett barn- och ungdomsperspektiv.

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum anser att det i ett samhälle där det blir ont om arbetskraft, där kunskap blir allt viktigare och människor inte enkelt utbytbara i arbetslivet är det angeläget att underlätta för äldre att kunna kombinera önskan om ett fritt pensionärsliv med att kunna stanna kvar i arbetslivet. Den snabbt ökande äldre befolkningen är ett viktigt resurstillskott för samhället. Förutsättningar för att kunna utnyttja detta resurstillskott är bl.a. en bättre flexibilitet i övergången mellan arbetsliv och pension och att olika hinder för deltagande i arbetsliv och frivilligverksamheter minimeras.

TCO menar att kommittén behöver göra en rejäl genomlysning av den moderna människans situation och behov ur ett vardagligt perspektiv. Med en sådan analys i botten blir det lättare att komma fram till hur

samhället bör vara organiserat för att på bästa sätt möta medborgarnas behov.

24-timmarsdelegationen anser att kommittén bör få i uppdrag att i det fortsatta arbetet ta hänsyn till informations- och kommunikationsteknikens roll, och offentliga e-tjänsters möjligheter, i det framtida välfärdssamhället.

3. Analys och metod

Sammanfattning

I några svar diskuteras analys och metod i delbetänkandet och inför det fortsatta utredningsarbetet. Bland annat framhålls:

- att det finns behov av ytterligare kunskapsunderlag, t.ex. forskningsresultat,
- att det är viktigt att avgränsa uppdraget så att kommitténs fortsatta arbete handlar om områden där problemen bedöms som störst,
- att utredningsarbetet skall ske öppet och i dialog med samhällets olika aktörer.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) anger som ett huvudproblem med delbetänkandet att det inte går att se på vilket sätt de redovisade samhällsförändringarna kan tänkas ha betydelse för huvuduppgiften för kommittén, nämligen uppgiftsfördelningen mellan staten, landstingen och kommunerna. FAS anser att det saknas en uttalad analysstrategi och att det behövs en konkret problemanalys av den i dag rådande ordningen. Man tycker också att begreppen ”utvecklingskraft” och ”medskapande” är svåra att operationellt definiera.

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) anser att analysunderlaget för de strategiska val som föreslås ligga till grund för det fortsatta arbetet är otillräckligt.

JämO önskar att jämställdhetsperspektivet skall genomsyra hela det fortsatta arbetet.

Karlstads universitet m.fl. anser att det är nödvändigt att i det fortsatta arbetet ta till vara den utrednings- och forskningskompetens som finns tillgänglig både nationellt och internationellt inom berörda politikområden. Universitetet anser det också oklart om och hur de förändrade förutsättningarna för välfärd och tillväxtpolitik innebär ett styrningsproblem för den befintliga organisationen och om det finns skäl till att förändra denna. Man saknar en argumentation för att det inte

enbart är ett resursproblem utan också styrningsproblem, vilka enbart kan hanteras genom förändringar av samhällsorganisationen.

Vetenskapsrådet vill tydliggöra det bidrag som forskningen kan ge kommittén. Rådet framhåller att forskningen kan bidra med vidareutveckling och klargörande av begrepp, teorier och samband. Vidare kan forskningen bidra med systematiska data om utvecklingsförlopp, tillstånd och jämförelser över tid, mellan sektorer och mellan länder samt med modeller och beräkningar för värdering av förväntade utvecklingstrender och dess effekter.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Stockholms län föreslår att kommittén i sitt slutbetänkande presenterar flera alternativa lösningar som underlag för nästa remissomgång och en bred offentlig debatt.

Kommuner

Borgholms kommun m.fl. utgår ifrån att det i tilläggsdirektiven klargörs att samarbete måste ske mellan kommittén och den författningsutredning som regeringen ämnar tillsätta. Detta för att ansvaret mellan olika politiska nivåer respektive mellan politiska församlingar och myndigheter skall förtydligas.

Skellefteå kommun ser en fara i att ett alltför stort uppdrag till kommittén kan leda till att angelägna reformer fördröjs i onödan. Det framtida uppdraget bör därför etappindelas och ges korta tidsramar så att reformeringen av samhällsapparaten kan börja tidigt inom de områden som är mest angelägna.

Storumans kommun anser att kommitténs analys bör kompletteras med en särskild analys över de regionala skillnaderna i tillgång till offentlig service och hur detta påverkar befolkningens levnadsvillkor.

Östersunds kommun anser att beskrivningen i kapitel tre i betänkandet avseende samhällsorganisationen i ett antal europeiska länder bör kompletteras med en analys av för- och nackdelar med de olika styrsystemen.

Övriga

Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet invänder mot prognosverksamheten i betänkandet och anser att dessa inte är realistiska.

Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU) anför att för att medborgarperspektivet skall få ordentligt genomslag i det fortsatta utredningsarbetet är det viktigt att kommitténs sammansättning och de experter och sakkunniga som knyts till utredningen på ett mer direkt sätt än nu företräder medborgarna. RBU anser att det är

förvånande att det inte finns några representanter för folkrörelserna eller frivilligorganisationerna med i kommittén.

Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor (Score) anser att kopplingen mellan de beskrivande delarna och förslagsdelarna i betänkandet är otydlig. Det saknas resonemang som härleder föreslagna satsningar bakåt till de breda beskrivningar som finns i kapitel 1-4. Score varnar också för den typ av halvsekellånga framskrivningar som kommittén genomför. Vad hade motsvarande övningar gjorda på 1950-talet sagt om dagens samhälle? Score menar också att kommittén fortsättningsvis kan arbeta med lite djärvare teser och antaganden. Samtidigt bör kommittén snarast möjligt med större tydlighet peka ut vilka frågor som den vill satsa på och grovt peka ut färdriktningen i dessa frågor.

4. Det offentliga åtagandet och välfärdens finansiering

Sammanfattning

Många organisationer tar upp frågan om att det offentliga åtagandet måste klargöras. Från bl.a. statliga myndigheters sida framhålls:

- att möjligheten till alternativ finansiering bör tas upp och avgifter diskuteras,
- att långsiktiga finansieringslösningar är viktigt att åstadkomma för att kunna bedriva offentlig verksamhet på ett effektivt sätt.

Framförallt kommuner och landsting anser:

- att privata eller frivilliga alternativ för att utföra offentlig verksamhet bör prövas,
- att utredningen kan göra en stor insats när det gäller den framtida finansieringen av offentlig sektor och för att åstadkomma en bättre ordning för den finansiella ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och landsting,
- att finansieringsprincipen måste tillämpas fullt ut och konsekvent,
- att skatteutjämningsbidragets inverkan på utvecklingen av välfärdstjänster och på tillväxten bör utredas.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Arbetsmarknadsstyrelsen understryker vikten av att kommittén i sitt fortsatta arbete mer handfast analyserar behoven av offentlig service och att dessa behov skall kunna mötas med en effektiv och ändamålsenlig organisation.

Glesbygdverket ser gärna att den roll som aktörer inom social ekonomi, lokalt förankrade kooperativa företag och ideella organisationer m.fl. spelar inom välfärdssystemet analyseras närmare i kommitténs fortsatta

arbete. Glesbygdsverket anser att det vore värdefullt om kommittén lyfter fram de värderingsförskjutningar som ständigt pågår och vad dessa innebär för behoven av välfärdstjänster under det tidsperspektiv som utredningen har.

Konkurrensverket understryker att viktiga förutsättningar för att klara det offentliga åtagandet är ökad ekonomisk tillväxt och sysselsättning som ger den offentliga sektorn ökade resurser; ökad effektivitet inom områden för offentligt finansierade tjänster samt att Sverige når de mål som EU:s medlemsländer enats om enligt den s.k. Lissabonsstrategin. Ett medel för att öka förutsättningarna att nå dessa tillväxt- och välfärdsskapande effekter är enligt verket att öka inslaget av konkurrens i den svenska ekonomin.

Linköpings universitet menar att kommittén borde uppmärksamma formerna för hur avgränsningen av det offentliga åtagandet skall ske så att det kan uppfattas som både rättvist och legitimt av befolkningen.

Riksförsäkringsverket (RFV) diskuterar finansieringsprincipen och frågar för vem ett brott mot denna princip är ett problem – för brukaren av kommunala tjänster, för kommunpolitiker eller för valmanskåren. RFV reser frågan om vilken princip som skall vara den överordnade, finansieringsprincipen som skyddar den kommunala ekonomin eller rättsstatens skydd för individen. RFV finner det också olyckligt att i analyser av nuvarande och framtida ansvarsfördelning inom samhällsorganisationen lämna socialförsäkringen utanför. Det är nödvändigt att i analyser av alternativa utformningar av ansvarsfördelningen analysera hur socialförsäkringssystemet kan påverka och påverkas av dessa alternativ. RFV anser att ett realistiskt alternativ för finansiering av t.ex. sjukvård och äldreomsorg är att använda sig av försäkringslösningar.

Räddningsverket efterlyser djupare belysning av den grundläggande frågan om det offentliga åtagandet gentemot den enskilde.

Sjöfartsverket tar, mot bakgrund av hur verket finansieras, upp frågan om hur finansiering, drift och underhåll av väg- och järnvägsstrukturen kan utvecklas mot en ökad medfinansiering från brukarnas sida.

Skatteverket för en diskussion om på vilket sätt regelverk och former för finansiering av statsförvaltningen behöver anpassas till nya former för samarbete t.ex. en samlokalisering av myndigheter till en gemensam kundtjänst.

Statens kvalitets- och kompetensråd föreslår att kommittén utvecklar en modell efter vilken prioriteringsdiskussioner kan föras. Modellen skulle kunna ta utgångspunkt från frågan om en företeelse är ett viktigt

samhällsintresse eller inte. Om det är ett samhällsintresse på vilken nivå och i vilken form skall ansvaret då utövas?

Umeå universitet ser som ett alternativ för att åstadkomma en mer hållbar offentlig välfärd att det offentliga åtagandet koncentreras till ett antal nyckelområden, medan övrigt överläts på marknaden att hantera.

Vägverket tar upp ett antal frågor om finansiering av offentlig verksamhet, bl.a. om politikområden kan lyftas ur de offentliga budgetarna och ersättas av avgifter och om egenavgiftsandelar kan öka.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Hallands län anser med utgångspunkt från frågan om hur de offentliga åtagandena skall finansieras i framtiden att kommittén i den fortsatta analysen bör rikta ökad uppmärksamhet på i vad mån avgiftsfinansiering i större utsträckning än hittills kan betala offentliga åtaganden eller om det finns offentliga åtaganden som måste avvecklas i framtiden. Också **Länsstyrelsen i Västra Götalands län** diskuterar utifrån finansieringsperspektivet att vissa åtaganden kanske måste omprövas. Om inte utbudet av arbetskraft ökar kan resultatet bli att medborgarna själva måste svara för en del av välfärdsproduktionen.

Länsstyrelsen i Kalmar län för ett resonemang som utgår från en skillnad på tjänster som berör eller konsumeras av alla (kollektiva nyttigheter) och tjänster som genom politiska beslut riktas endast till enskilda individer. När det gäller lokala kollektiva nyttigheter eftersträvas närhet och engagemang av alla kommuninvånare. Detta talar, enligt länsstyrelsen, för en indelning av landet i fler och mindre kommuner än som är fallet idag. När det handlar om individuellt konsumerade tjänster, som vård – skola – omsorg, bör en likabehandling eftersträvas från det offentliga sida. Länsstyrelsen ställer därför frågan om finansierings- och produktionsansvaret för dessa tjänster skall ligga på kommunerna. I anslutning till detta föreslår länsstyrelsen en övergång till nya nationella försäkringssystem istället för, som i dag, kommunal och statlig skattefinansiering av stora verksamhetsområden med individuellt inriktad service.

Länsstyrelsen i Skåne län anser att kommittén skall få uppgiften att även studera ett scenario då ekvationen minskande resurser för välfärden och växande anspråk på offentligt finansierad välfärd faktiskt inte kan lösas och då samhället följaktligen tvingas att definiera vad som kan erbjudas inom ramen för en minsta garanterad kärnvälfärd.

Länsstyrelsen i Stockholms län tar upp frågan om samverkan med privat och kooperativa företag som leverantörer av välfärdstjänster.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet, Norrbottens läns landsting m.fl. redovisar synpunkten att det kommunala välfärdsuppdragets omfattning och finansiering måste klargöras. De anser att detta är en av de mest centrala frågorna för kommitténs fortsatta arbete. Alla förslag till förändringar i struktur och organisation måste beakta denna problematik. Förbunden anser även att kommittén i det fortsatta arbetet bör beakta frågan om kapitalförsörjning till infrastrukturen, inklusive bostadssektorn. Finansieringsprincipen måste förtydligas och tillämpningen breddas. Vidare tar förbunden, tillsammans med flera andra instanser, upp det engagemang i lokala och regionala frågor som finns hos ideella organisationer, kooperativa och lokala utvecklingsgrupper m.fl.

SydSam anser att finansieringsprincipen måste gälla alla statliga beslut som direkt eller indirekt påverkar det ekonomiska utrymmet för kommuner, landsting och regioner, inte minst rättighetslagstiftningen.

Kommunförbundet Stockholms län (KSL) m.fl. anser att kommittén bör föreslå förändringar i skatteutjämningsystemet. KSL anser att utjämningsystemet måste befrämja tillväxten. Det bör ingå i kommitténs fortsatta uppdrag att analysera skatteutjämningsystemets effekter på kommunernas och landstingens förmåga att såväl leverera välfärdstjänster på ett likvärdigt sätt i landet, som bidra till den ekonomiska utvecklingen och tillväxten.

Sigtuna kommun anser att finansieringsprincipen behöver förtydligas och breddas till alla beslut som påverkar den kommunala ekonomin.

Stenungsunds kommun m.fl. föreslår att de ekonomiska konsekvenserna av nya lagar och förordningar blir förhandsprövade på samma sätt som lagrådets juridiska granskning av lagförslag. Resultatet av en sådan prövning skulle medföra att nya lagar och förordningar åtföljs av beslut om justerade finansiella villkor som motsvarar de ekonomiska konsekvenserna.

Stockholms kommun ifrågasätter i vilken utsträckning nuvarande och föreslagna skatteutjämningsystem lever upp till uppsatta mål.

Säffle kommun anför att när det inte råder harmoni mellan upplevda behov och tillgängliga resurser måste endera mer resurser tillföras eller åtagandet begränsas. Det bör lämpligen därför vara en angelägen och nödvändig uppgift att försöka begränsa det offentliga åtagandet.

Tingsryds kommun ser gärna att kommittén närmare undersöker möjliga strategier och former för omprövning och/eller avveckling av åtaganden.

Tyresö kommun anser att kommittén i det fortsatta arbetet bör föra ett resonemang om det offentliga åtagandets omfattning och finansiering. Valfärdssystemet bör, enligt kommunen, kunna garantera grundläggande välfärd samtidigt som individuellt ansvarstagande stimuleras. Den enskilde medborgarens ansvar som ”producent” för sin egen välfärd bör i detta sammanhang särskilt uppmärksammas, t.ex. när det gäller hälsa, utbildning, sysselsättning m.m. Detta är något som också **Stockholms och Södertälje kommuner** tar upp. Södertälje kommun menar att välfärdssystemet bör kunna garantera grundläggande välfärd samtidigt som individuellt ansvarstagande stimuleras.

Åsele kommun anför att i en liten kommun blir det kommunala välfärdsuppdragets omfattning och finansiering en ödesfråga som, om ingenting händer, i nuvarande utvecklingsfas kommer att innebära svåra påfrestningar att klara likvärdighet och kvalitet i barnomsorg, skola och äldreomsorg.

Jönköpings läns landsting tar också upp frågan om det offentliga åtagandets omfattning och finansiering för att trygga vår gemensamma välfärd.

Övriga

Företagarnas Riksförbund anser att kommittén i sitt fortsatta arbete bör analysera hur offentlig verksamhet kan utvecklas genom att privata utförare ges möjlighet att på lika villkor tävla med de offentliga utförarna om uppdrag.

Kommunforskning i Västsverige anser att en huvudfråga för kommittén är vilken faktisk betydelse utjämningsystemet har för kommunernas satsning på tillväxtbefrämjande åtgärder.

Rädda barnen understryker att en frivilligorganisation inte kan ta något formellt ansvar för någon del av välfärden. Däremot kan den bidra till en positiv samhällsutveckling utifrån sitt engagemang.

SACO anser att kommittén har förbisetat betydelsen av medborgarnas organisering i fristående organisationer. Dessa organisationer har bl.a. tagit på sig uppgifter som de offentliga organen annars hade tvingats fylla. Detta är än mer väsentligt i ett framtidsperspektiv allt eftersom de offentliga resurserna tenderar att bli alltmer ansträngda i förhållande till åtagandena.

Svenska Handelskammarförbundet anser att man vid en utvärdering av framväxten av alternativa driftsformer måste beakta aspekter som t.ex. ekonomisk effektivitet, konkurrens, samt innovationer och nyföretagande på servicemarknaden.

Tillväxtdelegationen för delar av Bergslagen, Värmland och Dalsland anser att även ideell medborgarsamverkan i samhällsbyggandet bör lyftas fram på ett tydligt sätt i kommitténs fortsatta arbete.

Tillväxtdelegationen m.fl. menar också att det finns ett behov av att närmare analysera den offentliga sektorns ekonomi. Det finns skillnader mellan kommunerna inom Tillväxtdelegationens område som visar på stora variationer med avseende på hur de hanterar utvecklingsarbete. Delegationen anser att de ekonomiska stöd som staten ger för att kompensera svaga kommuner och regioner är defensiva och de riskerar att bli stöd utan långsiktig effekt, trots att de är mycket omfattande. I stället borde de förbindas med krav på kommunerna att arbeta tillväxtinriktat.

5. Tillväxt och hållbar utveckling

Sammanfattning

Många instanser diskuterar tillväxtfrågor. De anser bl.a.:

- att offentliga insatser för att bl.a. främja tillväxt och näringslivsutveckling närmare bör studeras och analyseras,
- att hållbar tillväxt är en förutsättning för hållbar välfärd och att det finns anledning att i kommitténs fortsatta arbete ytterligare belysa sambanden,
- att regionernas betydelse för tillväxt och utveckling bör belysas ytterligare,
- att utvecklingsansvaret överförs till politiskt valda organ för att ge tillväxtfrågorna den demokratiska förankring som framförallt kommuner, landsting och deras organisationer anser sig tidigare ha saknat. Även andra politikområdens betydelse för hållbar välfärd och tillväxt lyfts fram. Exempel på sådana är miljö, boende, kultur, skola och omsorg.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Energimyndigheten pekar på vikten av att ta till vara och nyttiggöra forskningsresultat för utveckling av långsiktigt hållbar välfärd.

Utredningen bör, enligt myndigheten, överväga hur samhällsforskningsresultat kan bidra bättre till förändringsförmåga och utvecklingskraft och vilken roll staten bör ha i detta sammanhang.

Integrationsverket anser att en arbetsmarknad som tillvaratar allas kompetens och delaktighet bidrar till en stabil sysselsättningsökning och säkerställer välfärdsstatens inkomster. Integration av utlandsfödda utgör en tillväxtfaktor.

Mälardalens högskola anser att kommittén bör ta fasta på Johannesburgsmötets politiska deklARATION om hållbar utveckling och välfärd. Högskolan menar att transport- och energisektorn därför måste ges större tyngd i arbetet. Man anser också att begreppet livsstil har en stark koppling till hållbar utveckling och har betydelse för välfärdsbegreppet. Med utgångspunkt från tillväxtperspektivet tas också integrationspolitiken och kunskapssamhällets organisation och inriktning upp.

Naturvårdsverket lyfter fram den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling och miljöfrågornas betydelse för begreppet välfärd som något som bör bli tydligare i det fortsatta arbetet.

NUTEK anser att välfärdsaspekten i för hög grad kommit att dominera i kommitténs redovisningar. Verket menar att tillväxtförutsättningarna måste beredas betydligt större utrymme i det fortsatta arbetet. Enligt NUTEK bör kommittén i sina fortsatta överväganden bl.a. beakta hur de regionala tillväxtprogrammen i ökad utsträckning kan bli konkreta arenor för tillväxtdiskussioner på regional nivå.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Dalarnas län menar att länsstyrelserna bör ges ett huvudansvar för statlig sektorssamordning av hållbar utveckling.

Länsstyrelsen i Kalmar län m.fl. ser länsstyrelsen som en nyckelaktör för en nationell tillväxtpolitik. För att uppnå detta krävs antingen att länsstyrelsernas samordningsroll utvecklas, eller att länsstyrelserna tillförs uppgifter som i dag ligger inom sektorsmyndigheterna samtidigt som Regeringskansliet tillförs andra av de centrala myndigheternas uppgifter.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att hållbarhetsbegreppet har fått en för snäv tolkning i delbetänkandet. Länsstyrelsen menar att centrala delar av utredningen rör hållbar utveckling eftersom det i grunden handlar om en utveckling som tillfredsställer både dagens och morgondagens generationer. Länsstyrelsen tar också upp samarbetet i Mälardalsregionen kring bl.a. bostadsfrågor och transportinfrastruktur. Man saknar i delbetänkandet ett resonemang om tillväxtens drivkrafter och den offentliga sektorns roll för produktivitetens utveckling i privat sektor. Hur samspelar de bäst för att öka tillväxten?

Länsstyrelsen i Södermanlands län stödjer kommitténs förslag om behovet av en nationell strategi för ”utvecklingskraft” inom statens område och ser också en utvecklings- och tillväxtpolitik på statlig regional nivå som en del av en sådan strategi. Länsstyrelsen saknar i kommitténs diskussion om utvecklingskraft en analys av samsarbetsformer i form av nätverk mellan universitet, näringsliv och

politik (Triple-Helixmodellen). Även perspektiv som sammanhänger med hållbar utveckling bör bli tydligare i det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser att kommittén inte för särskilt tydliga resonemang om den offentliga sektorns roll ur tillväxt- och hållbarhetsperspektiv. Länsstyrelsen tycker också att kommitténs resonemang om tillväxtpolitiken och den fokus som där finns på i huvudsak idén om förstorade arbetsmarknadsregioner är för begränsat. Tillväxtpolitiken kräver insatser inom en mängd andra områden som t.ex. utbildningspolitiken.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att det är av största vikt att staten inte frånhänder sig sitt ansvar inom den regionala utvecklingspolitiken. Statens regionala företrädare måste även fortsättningsvis ha en tydlig roll i detta samarbete. När det gäller regional utveckling anser länsstyrelsen att det finns ett behov av en effektivisering av den företagsfrämjande organisationen med en klarare ansvarsfördelning mellan olika organ. Länsstyrelsen konstaterar också att arbetsmarknaden står inför stora utmaningar när det gäller att skapa tillväxt och samtidigt minska trycket på det offentliga försörjningssystemet. Även **Länsstyrelsen i Västernorrlands län** diskuterar denna problematik och menar att det behövs utbudsstimulerande faktorer för att ge fler i arbete i stället för i de sociala ersättningssystemen.

Kommuner och landsting

Kommunförbundet Stockholms län (KSL) saknar beskrivningar av de särskilda förhållandena i Stockholms- och övriga storstadsregioner samt av dessa regioners betydelse för den ekonomiska tillväxten i riket.

Kommunförbundet Skåne betonar att fördelningen av ansvar och statliga resurser skall utgå från varje regions behov och förutsättningar för tillväxt. Detta för att få högsta utväxling på tillväxten till nytta för hela landet.

Stockholms kommun menar att hanteringen av den övergripande regionala planeringen har stor betydelse för att skapa goda regionala tillväxtförutsättningar. Kommunen anför också att samhällets hantering av trafikplaneringen och av bostadsförsörjningen har stor betydelse för att skapa goda regionala tillväxtförutsättningar. Detta är frågor som bör ges stor dignitet i kommitténs fortsatta arbete. Vidare anser Stockholms kommun att kommittén bör utreda hur en storstadspolitik skulle kunna bidra både till att utveckla storstadsregionerna och till nationell utveckling. Sverige behöver, enligt kommunen, en sammanhållen nationell politik för att bättre ta vara på storstadsregionernas möjligheter att bidra till tillväxt och välfärd.

Vännäs kommun anser att det behövs en analys av städernas betydelse för tillväxten. En kreativ miljö kompletterad med en bred näringslivsstruktur och bra infrastruktur ger en plattform för en dynamisk utveckling i många medelstora städer. Kommunen anser att det finns en övertro på behovet av koncentration och geografisk närhet till huvudstaden. Städernas utveckling betyder mycket för omlandet varför det, enligt kommunen, krävs nya former av regionalt samarbete och demokratisk styrning. Kommunen hänvisar till att många nu är medvetna om det sociala kapitalets betydelse för tillväxten. Det finns anledning att studera i vilka miljöer sådant kapital bäst utvecklas.

Kronobergs läns landsting anser att sambandet mellan välfärd och tillväxt bör analyseras noggrannare.

Örebro läns landsting anser att kommittén bör belysa samspelet mellan näringslivet och den offentliga sektorn med utgångspunkt från behovet av ökad tillväxt. I detta sammanhang är miljön för innovativa processer av särskild vikt.

6. Kommunal självstyrelse

Sammanfattning

Företrädare för kommuner och landsting anser

- att det kommunala självstyret bör få ett större utrymme och en ökad legitimitet,
- att det kommunala självstyret liksom politiken på nationell nivå måste utformas så att det blir möjligt för den enskilde medborgaren att utkräva ansvar,
- att självstyret möjliggör en anpassning till olika förutsättningar som t.ex. demografi, geografi, sysselsättning, kultur, tradition och politiska majoritetsförhållanden,
- att det behövs tydligare spelregler för kommunal självstyrelse och statlig styrning,
- att staten bör styra genom mål som följs upp och utvärderas,
- att subsidiaritetsprincipen bör vara utgångspunkten för all samhällsplanering,
- att det behövs grundlagskydd för det kommunala självstyret,
- att asymmetrisk samhällsorganisation är intressant och bör analyseras ytterligare i det fortsatta arbetet.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Uppsala universitet nämner i anslutning till diskussionen om kommunstorlek att forskning tyder på att den ur demokratisynpunkt optimala kommunen är liten till invånarantal och yta samt att den har en enda centralort. Universitet menar att en avlastning av den kommunala

sektorn genom överflyttning av uppgifter till staten skulle kunna innebära en vitalisering och förstärkning av det kommunala självstyret.

Länsstyrelser

Länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län m.fl. tar upp frågan om legitimitet, där de uppfattar att kommittén förutsätter att decentralisering generellt skulle ge ökad legitimitet och en bättre demokratisk förankring. Detta är, enligt länsstyrelserna, inte självklart. Flera sakområden med höga krav på rättssäker tillämpning kan få en bättre legitimitet om de flyttas uppåt i samhällsorganisationen.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län m.fl. konstaterar att kommunerna har varierande ekonomisk kapacitet att tillgodose medborgarnas rättigheter inom främst det sociala området. Frågorna kräver, enligt länsstyrelsen, en grannliga genomgång av kommittén eftersom de i hög grad anknyter till det kommunala självstyret. Skall detta självstyre kunna fungera i framtiden behövs lösningar som beaktar att alla kommuner inte torde ha förutsättningar att tillgodose medborgarnas rättigheter i den utsträckning som riksdag och regering fastställer. Detta kan, enligt länsstyrelsen, motivera färre kommuner än i dag.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundets och Landstingsförbundets m.fl. utgångspunkt är att det inte är fråga om huruvida den lokala handlingsfriheten bör öka, utan hur och i vilken omfattning. Inte minst välfärdsuppgifterna behöver en förändrad styrning. Förbunden och åtskilliga kommuner anser det angeläget att stärka skyddet för den kommunala självstyrelsen i regeringsformen. Förbunden delar kommitténs åsikt att utvecklingskraft och medskapande är viktiga förutsättningar för att möta framtidens utmaningar. En förutsättning för att ge innebörd åt dessa begrepp är en utveckling av det decentraliserade beslutsfattandet och det politiska företräderskapet i regionen. Förbunden anser att vissa uppgifter som i dag ligger på t.ex. länsstyrelser med fördel kan hanteras av kommuner eller landsting/regioner. I likhet med många andra organisationer lyfter förbunden också kraven på större kommunalt rörelseutrymme för att ge kommuner och landsting/regioner ökade möjligheter att lösa uppgifter på det sätt de själva väljer och på detta sätt hitta fram till nya och bättre sätt att ge medborgarna service. Kommitténs resonemang om asymmetrisk samhällsorganisation bör prövas vidare mot bakgrund av att förutsättningarna för tillväxt varierar kraftigt i olika delar av Sverige. Det senare lyfts också fram av flera andra kommuner och landsting, t.ex. **Jönköpings läns landsting**.

SydSam anser också att den kommunala självstyrelsen inte nödvändigtvis behöver se likadan ut i hela landet. Olika politiska strukturer bör kunna utvecklas i syfte att uppnå en hållbar regional tillväxt.

Kommunförbundet Skåne framhåller att en av den fortsatta utredningens huvuduppgifter bör blir att utforma en samhällsorganisation med en olikformad ansvarsfördelning som vägleds av subsidiaritetsprincipen. En sådan samhällsorganisation föreslås stödjas av en nationellt sammanhållen utvecklingspolitik.

Ale kommun konstaterar att standardiserade lösningar inte längre är ändamålsenliga utan tenderar att vara såväl fyrkantiga som kostnadsdrivande. Kommunerna menar att subsidiaritetsprincipen förutom ”lägsta effektiva nivå” också innebär att det är den lägre nivån som avgör vad som skall överlåtas till en högre nivå.

Alvesta kommun anser att det kommunala självstyret underlättar helhetssyn och samordning och har bättre förutsättningar för hushållning med begränsade resurser. Ju mer central- och detaljstyrd en verksamhet är, desto mindre utrymme för kreativa initiativ och idéer som är nödvändiga för utveckling och tillväxt. Att det ser olika ut i kommuner, landsting och regioner är en styrka. Lokalt och regionalt starkt förankrade nätverk, egna resurser med tydliga ansvarsområden samt ett starkt ledarskap utgör grunden för utveckling.

Arboga, Kumla m.fl. tycker att i ett stärkt kommunalt självstyre ligger möjligheten att pröva om kommunerna kan ta över vissa statliga lokala verksamheter, t.ex. arbetsförmedling och försäkringskassa. Kommunerna som samlad huvudman på det lokala planet för dessa verksamheter rymmer stora utvecklingsmöjligheter. Man anser att för- och nackdelar med sådana förändringar bör analyseras i det fortsatta utredningsarbetet.

Bräcke kommun anser att kommitténs utgångspunkt att kommande förslag skall rymmas inom ramen för nuvarande bestämmelser i regeringsformen, innebär en onödig begränsning av det fortsatta arbetet.

Gotlands kommun menar att kommunalt självstyre utifrån medborgarens möjlighet till överblick och insyn torde kräva att enheterna inte är för stora. Kommittén bör därför när den prövar vad som är en robust storlek på kommuner och regioner belysa och utveckla vad som avses med demokratisk legitimitet för verksamheten.

Göteborgs kommun föreslår att kommittén får i uppdrag att redovisa möjligheterna för, och tänkbara konsekvenser av, en tillämpning av subsidiaritetsprincipen där primärkommunerna utgör lägsta effektiva nivå med möjlighet att avgöra vilka ansvarsområden som skall lyftas till högre nivå.

Stockholms kommun varnar för en utveckling där kommunerna blir passiva utförare åt en stat som i ett försök att rädda välfärden tar över allt fler områden. Kommunen menar att en förutsättning för att den kommunala utvecklingskraften skall kunna tillvaratas är att det

kommunala handlingsutrymmet är så stort att olika lösningar kan prövas. Kommunerna måste i större utsträckning tillåtas att välja väg för att nå nationella mål.

Uppsala kommun framhåller självstyrelsens betydelse för utvecklingskraften. Kommunen betonar också behovet av ett ökat utrymme för olikheter. Förnyelsen av välfärdstjänster kan, enligt kommunen, bl.a. ske genom ett ökad samverkan med brukare, frivilligorganisationer och folkrörelser m.fl. Tillväxtfrågorna bör i det fortsatta arbetet behandlas utifrån begreppet utvecklingskraft. Självstyrelse är därför, enligt kommunen, viktigt även avseende näringspolitik, arbetsmarknadspolitik och infrastrukturpolitik.

Vännäs kommun tar upp frågan om samarbete mellan små kommuner och hänvisar till det samarbete som sker i Umeåområdet mellan sex kommuner. Ett samarbete som anses vara framgångsrikt. Kommunen anser i likhet med **Nordmalings kommun** att kommittén i det fortsatta arbetet bör utreda möjligheten att införa en generell regel som innebär att alla de uppgifter som en kommun har rätt att utföra också får utföras i samverkan med andra kommuner och myndigheter.

Stockholms och Östergötlands läns landsting m.fl. anser det angeläget att kommittén prövar förutsättningarna för ett utvecklat regionalt och lokalt självstyre. De anser att uppgifter och frågor bör kunna få olika lösningar i olika kommuner och landsting/regioner och att detta är en styrka. Olikheter skapar goda exempel som kan tjäna som förebilder.

Västra Götalands läns landsting anser att kommitténs fortsatta utredningsarbete bör inriktas på alternativ som innebär en utveckling av självstyret inom den samlade kommunala sektorn, innefattande både primärkommunal och regional nivå. Landstinget konstaterar också att det kommunala ansvaret för samhällsservice i princip är knutet till territoriet. Man tar upp möjligheten att diskutera lösningar där ansvaret tar utgångspunkt i individens behov och där geografin är mindre framträdande. Vidare nämner landstinget den globala dimensionen och anser att kommittén bör fundera på om den utveckling där gränser betyder allt mindre innebär konsekvenser för vårt territoriellt knutna demokratiska beslutssystem.

Övriga

Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) anser att kommittén i det fortsatta utredningsarbetet bör analysera den spanska modellen med asymmetrisk uppgiftsfördelning.

Sveriges Kommunaljuridiska Förening anser att kommittén bör analysera kommunalt självstyre ur ett medborgarperspektiv. Vilket genomslag skall medborgarnas önskemål få när det gäller viktiga välfärdsfrågor?

7. Likvärdighet och rättighetslagstiftning

Sammanfattning

Många instanser anser:

- att frågor som likvärdighet och rättigheter är centrala i det fortsatta arbetet,
- att begreppen likvärdighet och likformighet behöver diskuteras vidare och ges en tydligare innebörd,
- att rättighetslagstiftningen och dess tillämpning bör ses över,
- att kommittén ägnat för lite uppmärksamhet åt olika utsatta gruppers rättigheter i förhållande till hur samhället bör organiseras.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Barnombudsmannen (BO) pekar på att det i delbetänkandet saknas skrivningar som tar upp hur barns rättigheter och behov förhåller sig till de förslag som utredningen skall ta ställning till. BO menar att kommittén bör redovisa vad barnkonventionen och dess krav på Sverige kan innebära utifrån det uppdrag kommittén har.

Handikappsombudsmannen anser att kommitténs utgångspunkt i medborgarperspektivet inte kommer att bli fullt trovärdigt utan en analys av de mänskliga rättigheternas betydelse. Ombudsmannen trycker även på vikten av att i det fortsatta arbetet ta avstamp i rättigheter. Med ett sådant synsätt blir det också, enligt ombudsmannen, lättare att sätta in resonemangen om rättighetslagstiftning i ett sammanhang.

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) menar att ett system som tillåter lokala och regionala variationer avseende individuella rättigheter kan komma att försvaga diskrimineringsskyddet. HomO anser detta vara en avvikelse från likvärdighetsprincipen. Ett ökat kommunalt självstyre kan inte tillåtas på bekostnad av den enskildes rätt att få beslut av det allmänna provade i domstol.

Statliga verk som har uppgifter inom infrastrukturområdet, bl.a. **Sjöfartsverket**, framhåller infrastrukturens betydelse för att utveckla välfärden och uppnå likvärdighet i samhällets serviceutbud.

Skolverket kommenterar begreppen likvärdighet och valfrihet. På skolområdet har det tidigare överordnade målet likvärdighet under 1990-talet fått konkurrens av valfrihetsmålet. En studie som Skolverket har

gjort visar bl.a. att valfriheten leder till såväl kvalitetskillnader mellan skolor som etnisk och prestationsmässig segregation. Möjligheten att välja skola är beroende på var man bor. Skolverket saknar därför storstads-, tätorts-, och glesbygdsperspektivet i kommitténs analyser. Skolverket konstaterar också att utbildning uppfattas som en tillväxtgenererande investering för samhälle och medborgare. Vidare används utbildning för att lösa eller hantera generella problem i samhället. Skolverket anser att detta förstärker statens roll som ”högsta instans” för att garantera likvärdighet och hög kvalitet medan vinsterna av kraftfulla utbildningsinsatser i allmänhet är otydliga för kommunerna.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Värmlands län tar upp målsättningen likvärdighet i servicenivåer och kvalitet i de offentliga tjänsterna och svårigheten att erbjuda detta överallt i Sverige. Länsstyrelsen anser att detta mindre har att göra med val av organisationsmodell än med Sveriges geografi.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och **Landstingsförbundet** anser att det sätt som rättighetslagstiftningen tillämpas på försvårar en samlad politisk prioritering av resurser. Ett ökat bruk av rättighetslagar medför också att domstolar tar över beslut i värderingsfrågor som hör hemma i demokratiska församlingar.

Flera kommuner framhåller betydelsen av en fortsatt och fördjupad analys av likvärdighetsbegreppet. **Ale, Alingsås och Göteborgs kommuner** m.fl. vill dock understryka att begreppet ”likvärdig samhällsservice” inte får förväxlas med ”likformig”. Kommunerna framhåller vikten av att diskussionerna om framtidens välfärdstjänster tar sin utgångspunkt i service av lika värde snarare än standardiserad service.

Göteborgs kommun konstaterar att det finns en tendens till tudelning av landet när det gäller utveckling och tillväxt. Kommunen pekar också på det växande utanförskapet för grupper av människor i storstadsregionerna. Dessa utvecklingstrender undergräver förutsättningarna för en likvärdig samhällsservice och för en hållbar utveckling.

Huddinge kommun m.fl. anför, mot bakgrund av rättighetslagstiftningen, att det är av fundamental betydelse för en effektiv styrning av den offentliga verksamheten att fördelningen av ansvar, befogenheter och resurser är tydlig och accepterad i samhällsorganisationen. Grundläggande i kommitténs fortsatta överväganden bör vara att ansvar och befogenheter följs åt.

Hylte kommun delar inte kommitténs uppfattning att skillnaderna mellan kommunernas förmåga att hantera sina uppdrag skulle vara dramatiskt stora eller uppseendeväckande. Tvärtom hävdar kommunen

att likheten är mycket stor med tanke på hur skiftande förutsättningarna är.

Katrineholms kommun anser att rättighetslagstiftningen bör ses över. Kommunen menar att nu gällande rättighetslagstiftning med långtgående detaljreglering begränsar det kommunala handlingsutrymmet.

Söderköpings kommun menar att för nya lagreglerade områden där tolkning och tillämpning ligger på olika nivåer, t.ex. lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), är problemet för mindre kommuner att enstaka fall kraftigt kan förändra budgetförutsättningarna. Man anser att det här vore lämpligare med ett nationellt finansierat system. Också **Tranås kommun** nämner LSS som ett område där staten stiftar rättighetslagar som den inte tar det fulla ekonomiska ansvaret för.

Västerås kommun anser att för att nå likvärdighet i välfärdsuppdraget är det viktigt att den statliga styrningen utövas på ett sådant sätt att tillämpningen av olika lagar och förordningar överlämnas till kommunerna så långt det är möjligt.

Landstinget i Jönköpings län anser att frågan om likvärdighet och likformighet ytterligare bör analyseras.

Övriga

LO anser att rättighetslagstiftningen har stora fördelar ur ett medborgarperspektiv. Detta bör utredningen ta hänsyn till i det fortsatta arbetet.

TCO, liksom många andra organisationer, anger en likvärdig nationell standard för alla medborgare som ett väsentligt inslag i den svenska enhetsstaten. TCO tycker att det är anmärkningsvärt att kommittén inte ägnar någon analys åt den centrala nivåns behov av initiativ och styrning. Detta äventyrar den nationella likvärdigheten.

8. Styrning och samordning

Sammanfattning

Många instanser anser:

- att den omfattande sektoriseringen av statens olika verksamheter är ett stort problem eftersom detta motverkar ett statligt helhetsperspektiv och ökar risken för suboptimeringar,
- att den bristande statliga sektorssamordningen visar att det finns behov av en tydligare statlig styrningsstrategi. Bättre samordning eller en minskning av antalet myndigheter anges som alternativ,

- att Regeringskansliet bör tillföras vissa av de centrala verkens uppgifter och att länsstyrelsens samordningsroll inom ramen för ett samlat statligt regionalt agerande stärks,
- att roll- och ansvarsfördelningen mellan staten, de regionala organen och kommunerna måste tydliggöras,
- att mindre statlig detaljstyrning är nödvändig,
- att en rollfördelning i samhället, där staten formulerar målen för de offentliga tjänsterna medan kommuner och landsting utför dem och väljer metod för genomförandet, är att föredra.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Energimyndigheten understryker i sitt yttrande vikten av att identifiera mönster och egenskaper som kännetecknar verksamhetsområden med stora effektivitetsförluster. Detta kan bl.a. bero på att skilda aktörer drar åt olika håll eller skjuter över kostnader på andra. Kommittén bör, enligt Energimyndigheten, ägna sig åt att identifiera effektivitetsförluster genom suboptimering och felbeteenden.

Mälardalens högskola anser att när det gäller flernivåstyrningen bör samverkansperspektivet ges en tydligare plats i kommitténs fortsatta analyser.

Naturvårdsverket anser det väsentligt att skapa förutsättningar för tvärsektoriell samverkan och helhetssyn där de miljömässiga, sociala, och ekonomiska dimensionerna ingår. De erfarenheter som gjorts för att åstadkomma en mer effektiv sektorsamordning för en hållbar regional utveckling bör tas tillvara i det fortsatta utredningsarbetet. Även många andra instanser tar upp behovet av tvärsektoriellt arbete och samordning inom statsförvaltningen. Tydliga ansvarsförhållanden för reglering, tillsyn, finansiering och utförande bör vara vägledande för kommitténs fortsatta överväganden.

NUTEK, liksom flera andra organisationer, anser att den starka sektoriseringen i Sverige kombinerad med en låg nivå på samordning och samspel mellan den lokala, regionala och nationella nivån utgör ett problem.

Rikspolisstyrelsen tar upp frågan om att olika myndigheter organiserar sig enbart utifrån den egna myndighetens intresse. Det är inte säkert att en sådan organisation är optimal för staten eller samhället som helhet.

Skolverket önskar att kommittén i sitt fortsatta arbete fördjupar sig i de frågor som rör ansvarsfördelning och styrning av utbildningsområdet. Enligt Skolverkets mening är kommitténs fokus på ansvars- och uppgiftsfördelning mellan stat och kommuner synnerligen relevant.

Socialstyrelsen nämner särskilt statliga projekt- och utvecklingsmedel som en möjlighet för staten att påverka utvecklingen i önskad riktning. Socialstyrelsens erfarenhet är att sådana kan ha en positiv betydelse för metodutveckling och förnyelsearbete.

Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) föreslår att kommittén särskilt bör fördjupa sig i hur institutionella förutsättningar kan skapas så att Regeringskansliets samordnings- och analyskapacitet kan stärkas.

Statskontoret, tillsammans med många andra, framhåller behovet av ett i ökad grad sammanhållet ansvar för beslut, uppgifter och finansiering. Man menar att den bitvis oklara uppgiftsfördelningen inom den offentliga sektorn bidrar till sämre transparens för såväl medborgare som kommuner. Till detta bidrar inte minst den centrala statsförvaltningens uppdelning på många myndigheter, av vilka flera har ett sektorsansvar.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Dalarnas län anser att kommittén i sina förslag bör fördela uppgifter och mandat mellan departement, myndigheter och länsstyrelser så att det bidrar till ett mer samlat statligt agerande och synliga gränser för statens gemensamma ansvar i länen. Förslagen bör stödja och underlätta länsstyrelsens utveckling av strategisk kompetens och arbete med en effektiv statlig samordning i länet.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser att länsstyrelsens uppdrag inom regional utveckling är otydligt. Samordningen inom Regeringskansliet och mellan statliga myndigheter är ofta otillräcklig. Länsstyrelsen anser det därför angeläget att belysa sektoriseringen på central nivå.

Länsstyrelserna i Södermanlands och Kalmar län m.fl. anser att det behövs en ny förvaltningspolitisk grundsyn. Grunddragen i denna är att det dominerande sektoriella perspektivet i statsförvaltningen tonas ned till förmån för en tydligare territoriell dimension. Detta skulle bättre harmonisera med den kommunala ordningen och uppbyggnaden av det kommunala självstyret. En sådan grundstruktur skulle nationellt kombineras med en mer stödjande roll för en nedbantad och kraftigt omstrukturerad central myndighetsstruktur. Tematiska myndighetsgrupperingar med välutvecklade samverkansformer skulle ersätta dagens sektorfokus och ge en förmåga att hantera komplexa uppgifter. En förändring i denna riktning skulle, enligt Länsstyrelsen i Kalmar län, innebära en nödvändig förstärkning av Regeringskansliets myndighetsroll på bekostnad av de statliga myndigheterna. Samma länsstyrelse ger ett exempel på vikten av en mångsektoriell och territoriell helhetssyn på infrastrukturens område, nämligen genom att t.ex. Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket och Luftfartsverket skulle kunna åstadkomma en gemensam utvecklingsplan.

Länsstyrelsen i Södermanlands län m.fl. tar utgångspunkt i statsförvaltningens utformning som en grund för hela samhällsorganisationens utformning. På EU-nivå och nationell nivå skulle Regeringskansliet få en mer kraftfull myndighetsroll än idag samtidigt som de statliga myndigheternas stödjande uppgift betonas. Detta är också något som **Länsstyrelsen i Örebro län** tar upp. På regional nivå skulle närvaron av statlig förvaltning mer uppfattas som en naturlig del i en samlad statsförvaltning än som en statlig del av en samhällsförvaltning med stark regional och även kommunal identitet. Partsrelationerna stat – självstyre skulle därmed bli tydligare.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att kommittén i det fortsatta utredningsarbetet bör belysa hurvida den rätt som vissa centrala förvaltningsmyndigheter idag har att i vissa fall överpröva och överklaga länsstyrelsens beslut bör finnas kvar. Förutom att detta är tveksamt från ett statligt helhets- och samordningsperspektiv kan en ordning med en central förvaltningsmyndighet som sista instans även ifrågasättas ur rättssäkerhetssynpunkt.

Länsstyrelserna i Uppsala, Örebro och Östergötlands län framhåller länsstyrelsens roll som samordnare av statliga intressen i länet.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och **Landstingsförbundet** m.fl. anger tydligare spelregler som angelägna för att kommuner och landsting/regioner skall få stabila planeringsförutsättningar så att de kan bedriva sin verksamhet långsiktigt. Förbunden instämmer i kommitténs uppfattning att den bristande sektorssamordningen i kombination med den höga graden av detaljstyrning är ett av huvudproblemen i samhällsutvecklingen. Den nödvändiga sektorsamordningen måste, enligt förbunden, därför kombineras med en kraftig minskning av antalet statliga myndigheter. Det stora antalet statliga myndigheter är i sig ett hinder för den lokala och regionala demokratin. Styrningen måste utformas så att mål, medel och uppföljning utgör en sammanvägning utifrån sektorsövergripande krav på vad som skall åstadkommas. Förbunden menar att det finns ett berättigat nationellt perspektiv på olika områden, men de nationella myndigheterna måste samordna sig på regional nivå, så att det regionala företrädeskapet har *en* förhandlingspart i olika frågor. Den koordinering som behövs av sektorsinitiativ från den nationella nivån kan lämpligen ske på den statliga regionala nivån. Uppgiften att samordna de nationella sektorsintresserna skulle, enligt förbunden, kunna handhas av länsstyrelserna i en utvecklad roll.

SydSam m.fl. påpekar, att statens styrning måste bli tydlig och förutsägbar, men inte detaljerad. Enligt SydSam finns det två alternativa sätt att skapa bättre förutsättningar för en mer sammanhållen statlig

politik – att öka styrning och samordning eller att dramatiskt minska antalet myndigheter.

Arboga kommun anser att det finns anledning att på allvar ifrågasätta de statliga myndigheternas självständighet i förhållande till regeringen och Regeringskansliet. Ökad regeringsstyrning kan skapa bättre förutsättningar för en koordinerad styrning. Staten skall, enligt kommunen, sätta målen för bl.a. välfärdstjänsterna samt följa upp och utvärdera dessa. Spridning av goda exempel är ett viktigt inslag i detta arbete.

Falu kommun framhåller att antalet ”kontrollstationer” måste minskas. Som exempel anges att det inom socialtjänstens område finns fyra statliga instanser nämligen domstolsväsendet, länsstyrelserna, arbetsmiljöinspektionen och Socialstyrelsen. Kommunen anser att antalet borde kunna minskas till en nivå och föreslår domstolsväsendet. Övriga myndigheter bör istället ges förutsättningar för att renodlat medverka till att främja och stödja en sund utveckling.

Helsingborgs kommun anser att den statliga styrningen är inkonsekvent och blandar olika styrformer. Det skapar svårighet på kommunal nivå när spelreglerna förändras. Styrfrågorna är därför oerhört väsentliga i det fortsatta utredningsarbetet. Fokus måste ligga på att hitta lösningar som är mer enhetliga och stabila över tid.

Sigtuna kommun anser att kommuner och regioner måste ges stabila planeringsförutsättningar och att statens styrning måste vara både tydlig och förutsägbar.

Storumans kommun tar upp behovet av samordning av den statliga verksamheten i glesbygd. Kommunen anser att ett vidgat försök med medborgarkontor, i vilka såväl statlig som kommunal verksamhet integreras, borde genomföras i något län.

Säffle kommun anser att den statliga detaljregleringen innebär ett bekymmer då den oftast är kostnadsdrivande för kommunerna. Liksom flera andra anser kommunen att analysen av den statliga sektorssamordningen och hur staten bör uppträda gentemot den lokala nivån, vilket inkluderar länsstyrelsens uppgifter, bör innefatta uppmaningen att minska detaljstyrningen av lokal nivå, tydliggöra spelreglerna och utgå från finansieringsprincipen. Man anser också att antalet statliga initiativ måste minska.

Umeå kommun tar upp faktiskt upplevda problem i samhällsplanering och välfärd. Entreprenörskap, investeringar och tillväxt hämmas av alltför omständliga och tidsödande planeringsprocesser, överklagandekedjor och stuprörsbeslut. Omständliga och extremt

tidsutdragna miljöprövningar av t.ex. Botniabanan, vägar och turistanläggningar är kostnadsfördyrande.

Västerås kommun anser att antalet nationella initiativ måste minska. Statens olika delar måste bli färre och statens måste koordinera sitt agerande för att det lokala handlingsutrymmet skall kunna öka och tvärssektoriell utvecklingskraft stärkas. Kommunen efterlyser en tydlig statlig styrningsstrategi.

Landstinget i Östergötlands län samt ett antal kommuner anser att tolkning och tillämpning av lagar och förordningar i större utsträckning bör överlämnas till kommunerna och de regionala folkvalda organen för att öka effektiviteten och utbytet av samhällets resurser.

Regionförbundet Sörmland m.fl. konstaterar att kommuner och kommunalförbund hanterar frågor som i sin tur hanteras på flera olika departement. Regionförbundet anser att den nuvarande bristen på samordning inom Regeringskansliet skapar frustration och problem på den kommunala nivån.

Regionförbundet Östsam föreslår, utifrån behovet att förena nationell politik med regional politik, ett arbetssätt som innebär att staten styr med ramvillkor som garanterar de nationella politiska målen medan genomförandet av politiken görs av regionen utifrån ett ”utvecklingsavtal” mellan staten och den enskilda regionen.

Övriga

Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva framhåller betydelsen av att landsbygdens särart beaktas och att sektorssamordningen ges stor tyngd på alla nivåer i samhället.

Handisam – utredningen om handikappolitisk samordning instämmer i att styrningsfrågorna inom tvärssektoriella politikområden är centrala för kommitténs fortsatta uppdrag. Handikappolitiken utgör här ett bra och intressant exempel.

Svenska Handelskammarförbundet anser att det finns anledning att understryka att de offentliga organens roller och indelning har betydelse för företag, dels genom att en dålig effektivitet inom den offentliga sektorn leder till ökat skattetryck och därmed minskade möjligheter för näringslivet att generera välstånd och dels genom att brister i de offentliga strukturerna skapar direkta hinder för företagens verksamhet.

TCO betonar ledar- och chefskapets stora betydelse för styrning och genomförande av politiskt fattade beslut. Förutsättningar för ett gott och utvecklande ledarskap i offentlig sektor är värt en fördjupning och bör betonas i det fortsatta arbetet, liksom gränsdragningen mellan vad

som bör överlåtas till professionen att ansvara för och vad som bör förbehållas politiska beslut.

9. Tillsyn

Sammanfattning

De organisationer som tar upp tillsynsfrågan har synpunkter på var huvudansvaret för tillsyn skall ligga, hos staten eller hos kommunerna genom egentillsyn. Åsikterna skiljer sig åt. För flertalet är dock utgångspunkten en renodling av tillsynsansvaret.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Jordbruksverket anser att frågan om nationell likvärdighet på tillsynsområdet är angelägen att lösa.

Livsmedelsverket anser att tillsynsansvaret inom livsmedelsområdet är lämpligt att analysera som modell i det fortsatta utredningsarbetet.

När det gäller tillsyn av verksamheter som har betydelse för miljöpåverkan anser **Naturvårdsverket** att det är av stort värde att tillsynen sker lokalt, nära medborgarna och berörda verksamheter.

Länsstyrelser

Länsstyrelserna i Kalmar och Örebro län m.fl. anser att tillsyn är ett område där rollfördelningen stat – kommun behöver en principiell renodling. Länsstyrelserna anser att tillsynen är ett nationellt politiskt ansvar och pekar på att rörelseriktningen inom EU är att tillsynsuppgifterna skall ha sin bas i det nationella politiska ansvaret.

Länsstyrelserna i Östergötlands och Uppsala län anser att tillsynen av kommunal verksamhet bör vara en statlig angelägenhet för att nationell likvärdighet skall kunna garanteras.

Övriga

Fackförbundet ST anser att kommittén behöver klargöra och renodla rollfördelningen mellan stat och kommun när det gäller tillsynen. Enligt ST: s mening talar mycket starka skäl för att tillsynen skall ske av den som har ansvaret för de legala förutsättningarna och inte hos den vars regel efterlevnad tillsynen skall stärka.

Naturvetareförbundet anför att det förhållandet att t.ex. miljö- och hälsoskyddsinspektörer är anställda av den arbetsgivare som de skall utöva tillsyn över i allt för många fall leder till en omöjlig arbetssituation och en osäkerhet i myndighetsutövningen. Naturvetareförbundet ställer krav på att miljö- och hälsoskyddsorganisationen renodlas och bedrivs så

att tillsynen blir likformig över landet och inte riskerar att utsättas för otillbörlig påverkan. Tillsynen bör därför förstatligas och lokala tillsynsområden inrättas.

10. Regional samhällsorganisation

Sammanfattning

Den regionala samhällsorganisationen tas upp av många instanser. De anser bl.a.:

- att kommittén måste analysera och ta ställning till vilken roll och betydelse den regionala nivån skall ha,
- att det regionala uppdraget fastställs, dvs. vilka frågor som är legitima att avgöra på regional nivå,
- att en analys av alternativa regionindelningar behövs,
- att det ur effektivitetssynpunkt är viktigt att statliga regionala organs geografiska indelning är samordnad,
- att möjligheten att bryta bandet i geografisk mening mellan länet som statlig indelningsgrund och regionen som bas för t.ex. hälso- och sjukvården bör utredas,
- att möjligheterna till gränsregionalt samarbete bör utredas.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Glesbygdsverket vill pröva den tidigare tanken om samordnad länsförvaltning.

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län anser att ett större samlat statligt agerande på regional nivå behövs för ett effektivt och framgångsrikt genomförande av den nationella arbetsmarknadspolitiken. Man pekar ut tre viktiga samverkansområden – kompetensförsörjning; integration och mångfald samt socialpolitik och rehabilitering.

Rikspolisstyrelsen (RPS), liksom bl.a. **Banverket**, anser att statliga myndigheters regionala indelning bör analyseras. RPS anser att kommittén i den analysen bör utgå från frågan om den framtida länsindelningen och vad som är minsta lämpliga storlek för ett län.

Skolverket ifrågasätter om en länsindelning som grundar sig på beslut för flera hundra år sedan är den mest optimala i förhållande till den ansvars- och styrproblematik som gäller nu.

Statskontoret föreslår att kommittén prövar möjligheten att renodla länsstyrelsens nuvarande uppgifter genom att uppgifter som har med länets utveckling och framtid att göra överförs till andra organ. Dessutom anser Statskontoret att kommittén bör göra en bedömning av om också nuvarande länsindelning fortsättningsvis är den mest optimala.

Vägverket anser att kommittén i sitt vidare arbete bör belysa vilket behov av samordning som finns på den statliga sidan och vilken roll länsstyrelserna skall ha i detta. När det gäller styrningen av den offentliga sektorn frågar sig Vägverket om samverkan mellan de olika aktörerna kan vara oberoende av gränser; om olika modeller för samverkan kan existera sida vid sida; hur statens regionala organisation samspelar med kommunala regionala organ samt hur kommunala samverkansproblem hanteras om inte medborgarnas bästa tillgodoses.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Dalarnas län anser att kommittén i sina förslag bör vidareutveckla den statliga regionala samhällsorganisationen med utgångspunkt i att länsstyrelser är flexibla, fördelningen av ansvar mellan länsstyrelser kan variera och länsstyrelserna tillsammans utgöra en del i en sammanhållen regional statsförvaltning.

Länsstyrelserna i Skåne och Västergötlands län anser att kommittén bör få mandat att föreslå en territoriellt flexiblere förvaltningsmodell som inte är begränsad till nuvarande administrativa och geografiska gränser. Också andra länsstyrelser tar upp frågan om den regionala territoriella organiseringen.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser att det inte är givet att sjukvården och statlig och kommunal förvaltning skall omfatta samma geografiska område. Tvärtom talar erfarenheter från det samarbete som i dag finns mellan olika sjukvårdsregioner för att man måste tänka i nya banor. Det är mycket viktigt, enligt länsstyrelsen, att den frågan löses för sig och frågan om hur statens närvaro på regional nivå löses för sig.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och **Landstingsförbundet** anser att direktvalda regionala församlingar med egen beskattningsrätt är nödvändiga även i framtiden och att ansvaret för sådana frågor som kräver en regions storlek bör ligga hos dessa. Förbunden anser, liksom flera andra instanser, att Sverige är för stort och för olikartat för att beslutsfattande med rimlig grad av effektivitet och demokratisk förankring enbart skall ligga hos staten och primärkommunerna. Det kommer alltid att finnas frågor och ansvarsområden som är för stora för det lokala beslutsfattandet, men ändå bör hanteras närmare medborgarna än i ett statligt beslutsfattande. Vilka dessa frågor kan vara är en viktig fortsatt utredningsuppgift. Förbunden anger i detta sammanhang att det finns anledning att se över den nuvarande regionala indelningen, eftersom många av de frågor som ingår eller kan ingå i det regionala ansvaret med fördel kan hanteras i större och geografiskt annorlunda enheter än de flesta av dagen län. En ny regional indelning bör ta sin utgångspunkt i funktionella samband avseende tillväxt och ekonomisk utveckling, samt hälso- och sjukvård. Förbunden understryker dock att

det i kommitténs uppdrag bör ingå endast principiella resonemang, eftersom det är angeläget att en ny karta växer fram underifrån.

SydSam, i likhet med regionförbundet i Kalmar län, motsätter sig att länsstyrelserna skall ha ett totalansvar för att samordna all statlig verksamhet i länen. Organisationerna anser att de regionala samverkans- och självstyrelseorganen även i framtiden skall kunna ha en direktdialog med de statliga myndigheterna i länen utan att behöva gå via länsstyrelsen.

Enligt **Bräcke kommun** bör kommittén beskriva en samhällsorganisation med tre nivåer – en lokal/regional, en statlig och en EU-nivå. Kommittén bör också beskriva statens roll och uppdrag i regionen och hur det direktvalda politiska inflytandet säkerställs. Skall staten vara en kontrollmakt eller en regional utvecklingskraft?

Göteborgs kommun m.fl. anför att mer sammanfallande gränser är nödvändigt för att komma till rätta med ”stuprörsproblematiken”. Med hänvisning till begreppet utvecklingskraft föreslår kommunen att kommittén får i uppdrag att analysera förutsättningarna för, och konsekvenserna av, en flerkärnig modell för den nationella samhällsorganisationen. Modellen bygger på en indelning av landet i 4-6 ”megaregioner”.

Linköpings kommun m.fl. anser att kommittén bör sträva efter att finna en funktionell regional ansvarsfördelning och storlek som svarar mot identifierade behov. Det kan då vara befogat att också se över dagens geografiska indelning.

Lunds kommun anser att den utveckling som pågår på regional nivå i Skåne län måste få fortsätta. Det är viktigt för utvecklingen av Skåne län som en tillväxtregion att ett regional folkvalt organ har ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna. Lunds kommun anser vidare att en särskild öresundsdimension bör finnas med i det fortsatta utredningsarbetet. Fokus bör läggas på att försöka undanröja strukturella hinder för integrationsarbetet i Öresundsregionen. Kommunen föreslår att kommittén ges i uppdrag att i det fortsatta arbetet föreslå åtgärder som stödjer de båda regeringarnas strävan att integrera Skåne och Själland. Frågan om gränsregionalt samarbete tas också upp av andra organisationer bl.a. **Kommunförbundet Skåne, Region Blekinge** samt **Helsingborgs, Piteå och Säffle kommuner**.

Malmö kommun anser att ansvarsfördelningen i den pågående försöksverksamheten i Västra Götaland och Skåne län bör permanentas.

Nacka och Tyresö kommuner anser att det är viktigt att skapa organisatoriska förutsättningar för ett arbete som avser hela Mälardalsregionen, särskilt när det gäller infrastruktur.

Hallands läns landsting m.fl. anser att kommitténs fortsatta arbete bör innefatta en lösning på regionfrågan.

Stockholms läns landsting framhåller det angelägna i att den regionala samhällsorganisationen ges särskild prioritet i det fortsatta utredningsarbetet. Behovet av samverkan över de nuvarande läns- och landstingsgränserna bör stå i fokus, inte minst beroende på att hälso- och sjukvårdens samordningsbehov kommer att öka. Landstinget framhåller också att strävan att främja regional utveckling och tillväxt också ökar behovet av samverkan över nuvarande länsgränser. Kommittén bör pröva ändamålsenligheten i de nuvarande geografiska gränserna för landsting och regioner.

Uppsala läns landsting anser att om den statliga sektoriseringen skall kunna motverkas måste nuvarande län överges som indelningsgrund. Samordningen måste lyftas över nuvarande länsnivå.

Västmanlands läns landsting jämför storleken av länen i storstadsregionerna med övriga län i landet. Utifrån detta anser landstinget att kommittén bör titta på vilket uppdrag som skall ligga på regional nivå och om det är ändamålsenligt att landstingen/regionerna ser så olika ut.

Regionförbundet Sörmland anser att kommittén bör koncentrera sig på det regionala uppdraget. Vilka frågor är legitima att avgöra på regional nivå? Hur skapas tilltro och tillit mellan de politiska organen och andra partners i regionen? Förbundet anser att en av de viktigaste frågorna är att stärka det regionala ledarskapet.

Regionförbundet Östsam konstaterar utifrån att konkurrensen i ett framtida Europa sannolikt kommer att stå mellan regioner mer än mellan stater att det är angeläget att skapa en regional nivå med sådan styrka att den kan arbeta effektivt i en sådan konkurrenssituation. För att regionala obalanser skall motverkas bör regionerna ges möjlighet att arbeta utifrån egna förutsättningar.

Övriga

Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) föreslår, med hänvisning till kommitténs ytterlighetsalternativ avseende ansvar för välfärdstjänsterna, att ett tredje alternativ bör ingå i analysen, nämligen ett regionalalternativ med befolkningsmässigt stora regioner och kompetensmässigt vidare befogenheter än de svenska landstingen.

11. Hälso- och sjukvård

Sammanfattning

Många instanser framhåller:

- att hälso- och sjukvårdens framtida åtaganden, struktur, huvudmannaskap och finansiering bör ges hög prioritet i det fortsatta utredningsarbetet,
- att det är viktigt med ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem,
- att områden som psykiatri, funktionshindrade och äldre är viktiga att beakta.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Karlstads universitet anser att det behövs empiriska studier för att belysa behovet av effektivisering och likvärdighet vid organiseringen av framtidens hälso- och sjukvård.

Statens folkhälsoinstitut (FHI) anser att primärvården borde knytas till kommunerna. FHI anser vidare att det oklara ansvaret för psykiatri, vård av missbrukare och sjukvård av äldre leder till en rad allvarliga missförhållanden.

Enligt **Statskontoret** bör kommittén pröva frågan om huvudmannaskapet för sjukvården. En jämförelse med Norge skulle enligt Statskontoret vara intressant. Statskontoret anser också att informations- och kommunikationsteknikens utveckling bör beaktas i en prövning av huvudmannaskapet för sjukvården.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser att utredningen i nästa steg bör belysa och komma med förslag till framtida struktur, organisation och ansvarsfördelning inom hälso- och sjukvården. Regionfrågan, förhållandet mellan kommuner och landsting samt rättighetsperspektivet bör ingå i detta arbete enligt länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att en trolig utveckling är att staten i framtiden står för den högspecialiserade vården och kommunerna för någon form av bassjukvård.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och **Landstingsförbundet** tar upp struktur- och samordningsproblemet inom hälso- och sjukvården. Förbunden anser att det är viktigt att organisera hälso- och sjukvården inom ramen för ett sammanhållet system. Det är det samlade systemets effektivitet som är viktigt, inte den i avgränsade delar. Denna synpunkt tas även upp av flera landsting, bl.a. **Uppsala läns landsting**.

Gotlands kommun framhåller att förhållandet att Gotland är en, relativt sett, isolerad ö innebär att den gotländska hälso- och sjukvården får så speciella förutsättningar att detta bör beaktas i det fortsatta utredningsarbetet.

Mölnads kommun anser att det finns anledning att pröva om kommunerna skall ta över vissa statliga lokala verksamheter från arbetsförmedling och försäkringskassa. Man hänvisar till de s.k. socsamförsöken på olika håll i landet som har visat att ett samlat huvudmannaskap för att förebygga ohälsa samt svara för rehabilitering och arbetsbefrämjande åtgärder inrymmer stora potentialer av utvecklingskraft.

Tyresö kommun tar upp ”dubbelkommandot” mellan landsting och kommun inom hälso- och sjukvårdsområdet. Stora delar av nuvarande hälso- och sjukvårdsansvar borde övergå helt till kommunerna som i sin tur hittar nya samverkans- eller driftsformer för att utveckla vården.

Jämtlands läns landsting påpekar att effekterna av hälso- och sjukvård bara kan mätas i förbättrad hälsa. Perspektivet bör vara att det samlade resultatet av olika sektors hälso- och sjukvårdsinsatser, inklusive t.ex. sjukförsäkring och socialtjänst, måste vara i centrum, inte prestationerna i enskilda delar eller sektorer. Systemeffektiviteten skall säkerställas genom att organisera samhällets samlade insatser inom hälso- och sjukvården på bästa möjliga sätt.

Norrbottnens läns landsting m.fl. understryker att det är en angelägen uppgift att identifiera vilka strukturella problem som finns inom hälso- och sjukvården. Först därefter kan förslag läggas för förändringar. Landstinget anser att det måste finnas synnerligen starka motiv för att föreslå genomgripande förändringar av hälso- och sjukvårdssystemet.

Västra Götalands och Värmlands läns landsting m.fl. menar att hälso- och sjukvårdens utveckling påverkas av grundläggande förändringar i samhällsutvecklingen och att det därför inte enbart är en fråga om huvudmannaskap och organisation. Att analysera vilka förhållanden som styr hälso- och sjukvården och att forma en ordning som kan hantera framtida stora utmaningar under stark finansiell press måste vara en prioriterad uppgift.

Övriga

Centrum för medicinsk terminologi vid Karolinska institutet framhåller att standardisering kan få en betydande roll för att utveckla en obruten vårdkedja och skapa förbättrad kontinuitet inom vård och omsorg.

Läkemedelsindustriföreningen (LIF) anser att universitetssjukhusen bör förstatligas. För att möjliggöra en framtida utveckling inom hälso- och sjukvården är det, enligt LIF, nödvändigt att den nationella nivån tar ett samlat ansvar för den medicinska forskningen.

Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering (SBU) förordar en övergripande statlig tillsyn kopplat till ett fåtal sjukvårdsregioner med direkt ansvar för den dagliga driften av sjukvården. En sådan styrning, menar SBU, skulle kunna garantera en rationell och högkvalitativ vård.

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum anser att en utmaning för framtiden är att skapa vård och omsorg som på allvar räknar med de anhöriga som medarbetare som behöver information, kunskap, handledning och avlösning/vila.

Svenskt Näringsliv anser att den viktigaste frågan för kommitténs framtida arbete är organisationen av den framtida offentligt finansierade sjukvården.

Äldrevårdsutredningen anser att kommittén bör föreslå förändringar av struktur och uppgiftsfördelning avseende primärvården.

12. EU

Sammanfattning

Många instanser anser:

- att EU: s förhållande till den nationella och regionala nivån bör bli föremål för analys,
- att kommuner, landsting och regioner måste ges större möjlighet att vara med och påverka EU: s beslutsprocess eftersom mycket av genomförandet är lokalt och regionalt,
- att framtidens offentliga organisation i vårt land måste utformas i relation till utvecklingen inom EU,
- att vi behöver skapa en förvaltningsmodell som underlättar samverkan med övriga Europa.

Exempel på synpunkter

Myndigheter

Boverket lyfter fram bristen på samstämmighet mellan EU-direktoratens ansvarsområden och de ansvarsområden som gäller för de svenska departementen. Detta leder ofta till dålig bevakning, missförstånd och svårigheter i samband med förhandlingar.

Kommerskollegium framhåller att myndigheten har nytta av den svenska förvaltningsmodellen i rollen som värnare av EU-regler och EU-principer gentemot övriga delar av den svenska statsförvaltningen.

Lantmäteriverket tar upp frågan om behovet av utökad samverkan på myndighetsnivå mellan flera länder. Verket menar att det inte är säkert att alla länder längre behöver, eller finner det mest rationellt, att ha en egen nationell myndighet inom vissa områden. Samverkan över gränserna kan vara en mer ändamålsenlig lösning.

Naturvårdsverket föreslår att kommittén i det fortsatta utredningsarbetet särskilt analyserar hur EG-rätten kan påverkas på ett mer effektivt sätt så att den utgör en ändamålsenlig bas för den nationella lagstiftningen. Naturvårdsverket vill också att kommittén i det fortsatta utredningsarbetet belyser hur statens krav på att säkerställa genomförandet av EU kraven kan förenas med det kommunala självstyret.

Statens kvalitets- och kompetensråd menar att varje statligt anställd bör ha kunskap om EU-förvaltningen. Skälet till detta är EU:s ökande påverkan samt att kunskap om EU-förvaltningen och andra länders förvaltning är ett viktigt steg i utvecklandet av den egna förvaltningen.

Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) pekar på en fråga som man anser helt har förbisetts i kommitténs arbete, nämligen att det gränsöverskridande sjukvårdssamarbetet ökar inom ramen för EU-medlemskapet. Ett exempel är det sjukförsäkringskort som nu är på väg att införas i unionen. Det europeiska sjukvårdssamarbetet kommer i en framtid att få återverkningar på både finansiering och struktur i det svenska hälso- och sjukvårdssystemet.

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Stockholms län anser det väsentligt att kommittén i det fortsatta arbetet får belysa konsekvenserna för Sverige av de förändringar i styrningshänseende som en eventuell framtida europeisk konstitution kan komma att innebära.

Kommuner och landsting

Svenska kommunförbundet och **Landstingsförbundet** delar kommitténs bedömning att det finns behov av att bredda arbetet med att forma de svenska ställningstagandena inom EU:s beslutsprocess. Det är den samlade representativa demokratin intressen som de svenska ställningstagandena i EU-frågor grundar sig på. Formerna för samråd mellan den nationella och den kommunala sektorn behöver läggas fast och en gemensam beredningsprocess utformas.

Säffle kommun m.fl. delar kommitténs uppfattning att det är viktigt att kommuner och landsting på ett mer utvecklat sätt kommer med i EU-arbetet för att breda intressen skall komma till tals och ingå i svenska positioner.

Umeå kommun konstaterar att olika restriktioner och regelverk utformas på EU- eller riksdagsnivå utan hänsynstagande till att behoven är vitt skilda i olika regioner. Ofta innebär det att utvecklingsförutsättningarna hämmas i regioner som inte är normbildande, t.ex. Västerbotten.

Uppsala kommun menar att EU:s regelverk bör analyseras utifrån begreppet utvecklingskraft. Kommunen hänvisar till att 60-70 procent av kommunala beslut påverkas av EU.

Övriga

TCO anser att det behövs en djupare analys av hur EU kommer att påverka den svenska välfärdsmodellen i framtiden och vilka val- och påverkansmöjligheter som finns.

13. Utbildning och kompetensförsörjning

Sammanfattning

Utbildningssystemets betydelse för konkurrenskraft, tillväxt och för utvecklingen av den offentliga sektorn tas upp av flera organisationer.

Exempel på synpunkter

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Blekinge län m.fl. tar upp den framtida personalförsörjningen och hur den bör lösas. Om offentlig sektor skall klara personal- och kompetensförsörjningen i framtiden krävs förnyelse och arbetsförhållanden som tilltalar de nya generationerna.

Länsstyrelsen i Stockholms län diskuterar Sveriges långsiktiga konkurrenskraft kopplat till den naturvetenskapliga utbildningen. Länsstyrelsen ser gärna att utredningen i sin övergripande analys inkluderar förhållandet mellan utbildningssystemets kvalitet, dimensionering och konkurrenskraft.

Kommuner

Haninge kommun anför att för att Stockholmsregionen skall behålla sin position som en av Europas främsta kunskapsregioner krävs bl.a. att Södertörns högskola blir universitet. Samordningen mellan kommunerna och universiteten är också en viktig fråga att närmare studera.

Sölvesborgs kommun betonar vikten av att titta närmare på det dubbla huvudmannaskapet som skolan har. Kommittén bör lägga stor vikt vid behovet för kommunerna att få ett renodlat huvudmannaskap för skola och barnomsorg.

Upplands-Bro kommun anser att den otydliga ansvarsfördelningen inom skolan är viktigt att ta upp. Man påpekar att staten lägger ansvaret för skolverksamheten på kommunen samtidigt som rektor ges beslutsbefogenheter via lagstiftning.

Övriga

Delegationen för regional samverkan om högre utbildning anser det nödvändigt att analysera hur infrastrukturen skall utformas och finansieras för att uppnå ett flexibelt, behovsstyrt utbildningssystem som också omfattar högskoleutbildning. Denna analys bör, enligt delegationen ske på ett politikområdesövergripande sätt eftersom flera politikområden berörs.

Bilaga 1. Inbjudan att lämna synpunkter på delbetänkandet (SOU 2003:123) Utvecklingskraft för hållbar välfärd

Regeringen beslutade den 23 januari 2003 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen (dir. 2003:10). Utredningen har antagit namnet Ansvarskommittén.

Ansvarskommittén har lämnat ett delbetänkande den 18 december 2003. I denna första etapp har kommittén haft i uppdrag att identifiera, belysa och övergripande analysera de samhällsförändringar som inverkar på och skulle kunna föranleda förändringar av strukturen och uppgiftsfördelningen i relationen mellan staten, landstingen och kommunerna. Kommittén har även haft i uppdrag att identifiera, belysa och övergripande analysera de samhällsförändringar som inverkar på och skulle kunna föranleda förändringar av strukturen och uppgiftsfördelningen i relationen mellan regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna.

I delbetänkandet finns en bred genomgång av förändringar i omvärlden av betydelse för den framtida samhällsorganisationen. Ändrade värderingar hos medborgarna och sannolika anspråk på välfärdstjänster redovisas också. Kommittén har anlagt ett långsiktigt perspektiv och konstaterar att det kommer att uppstå en stark obalans mellan behov och tillgängliga resurser. I delbetänkandet redovisas ett antal förutsättningar för att det offentliga åtagandet skall klaras i framtiden. Kommitténs förslag innebär bl.a. att ett antal strategier som bidrar till en ökad utvecklingskraft i offentlig verksamhet skall utredas. Analys och förslag i delbetänkandet är av mer övergripande och principiellt slag.

Härmed inbjuds ni att lämna synpunkter på delbetänkandet. Synpunkterna bör avse i första hand följande punkter:

1. Täcker utredningens analys in de viktigaste frågeställningarna?
2. Vilka sektorer/verksamhetsområden bör kommittén särskilt analysera i det fortsatta utredningsarbetet?
3. Vilka frågor/problem inom ovanstående sektorer/verksamhetsområden bör kommittén särskilt ägna sin analys åt?

Eventuella synpunkter i övrigt lämnas lämpligen under punkten 4. Övrigt.

Eventuella synpunkter (tre exemplar) skall vara inkomna till

Finansdepartementet, Länsstyrelseenheten senast den 15 april 2004.
Skicka även synpunkterna via e-post till registrator@finance.ministry.se.

Ytterligare exemplar av betänkandet beställs hos Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm. Telefon 08-690 91 90, telefax 08-690 91 91,
e-post, fritzes.order@liber.se.

Gun Eriksson

Kopia till
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm
Riksdagens utredningstjänst

Bilaga 2. Synpunkter på delbetänkandet (SOU 2003:123) Utvecklingskraft för hållbar välfärd har lämnats av följande:

- 1 Riksrevisionen
- 2 Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)
- 3 Kammarrätten i Stockholm
- 4 Länsrätten i Stockholms län
- 5 Domstolsverket
- 6 Rikspolisstyrelsen
- 7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)
- 8 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)
- 9 Integrationsverket
- 10 Kommerskollegium
- 11 Krisberedskapsmyndigheten
- 12 Statens räddningsverk
- 13 Riksförsäkringsverket
- 14 Socialstyrelsen
- 15 Smittskyddsinstitutet
- 16 Statens folkhälsoinstitut
- 17 Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU)
- 18 Handikappombudsmannen
- 19 Barnombudsmannen (BO)
- 20 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap
- 21 Ekonomistyrningsverket
- 22 Skatteverket
- 23 Konjunkturinstitutet
- 24 Kammarkollegiet
- 25 Statskontoret
- 26 Statistiska centralbyrån
- 27 Statens kvalitets- och kompetensråd
- 28 Länsstyrelsen i Stockholms län
- 29 Länsstyrelsen i Uppsala län
- 30 Länsstyrelsen i Södermanlands län
- 31 Länsstyrelsen i Östergötlands län
- 32 Länsstyrelsen i Jönköpings län
- 33 Länsstyrelsen i Kronobergs län
- 34 Länsstyrelsen i Kalmar län
- 35 Länsstyrelsen i Blekinge län
- 36 Länsstyrelsen i Skåne län
- 37 Länsstyrelsen i Hallands län
- 38 Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- 39 Länsstyrelsen i Värmlands län
- 40 Länsstyrelsen i Örebro län
- 41 Länsstyrelsen i Västmanlands län
- 42 Länsstyrelsen i Dalarnas län
- 43 Länsstyrelsen i Gävleborgs län

- 44 Länsstyrelsen i Västernorrlands län
- 45 Länsstyrelsen i Jämtlands län
- 46 Länsstyrelsen i Västerbottens län
- 47 Länsstyrelsen i Norrbottens län
- 48 Skolverket
- 49 Myndigheten för skolutveckling
- 50 Högskoleverket
- 51 Vetenskapsrådet
- 52 Ungdomsstyrelsen
- 53 Stockholms universitet
- 54 Uppsala universitet
- 55 Mälardalens högskola
- 56 Örebro universitet
- 57 Linköpings universitet
- 58 Lunds universitet
- 59 Göteborgs universitet
- 60 Karlstads universitet
- 61 Umeå universitet
- 62 Mitthögskolan
- 63 Statens jordbruksverk
- 64 Livsmedelsverket
- 65 Konsumentverket
- 66 Statens kulturråd
- 67 Riksarkivet
- 68 Riksantikvarieämbetet
- 69 Naturvårdsverket
- 70 Boverket
- 71 Lantmäteriverket
- 72 Statens institut för ekologisk hållbarhet
- 73 Post- och telestyrelsen (PTS)
- 74 Banverket
- 75 Vägverket
- 76 Rikstrafiken
- 77 Sjöfartsverket
- 78 Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA)
- 79 Arbetsmarknadsstyrelsen
- 80 Arbetslivsinstitutet
- 81 Arbetsmiljöverket
- 82 Jämställdhetsombudsmannen (JämO)
- 83 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)
- 84 Konkurrensverket
- 85 Skogsstyrelsen
- 86 Glesbygdsverket
- 87 Turistdelegationen
- 88 Statens energimyndighet
- 89 Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)
- 90 Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS)

Kommittéer

- 91 Delegationen för utveckling av offentliga e-tjänster
- 92 Delegationen för regional samverkan om högre utbildning
- 93 Handisam – utredningen om handikappolitisk samordning
- 94 Inlandsdelegationen
- 95 Nationell psykiatrisamordnare
- 96 PBL-kommittén
- 97 Tillväxtdelegationen
- 98 Utredningen om verkställighet av vissa gynnande kommunala beslut
- 99 Äldrevårdsutredningen

Kommuner

- 100 Ale kommun
- 101 Alingsås kommun
- 102 Alvesta kommun
- 103 Aneby kommun
- 104 Arboga kommun
- 105 Arvidsjaur kommun
- 106 Arvika kommun
- 107 Askersunds kommun
- 108 Bergs kommun
- 109 Bodens kommun
- 110 Borgholms kommun
- 111 Borlänge kommun
- 112 Borås kommun
- 113 Botkyrka kommun
- 114 Boxholms kommun
- 115 Bräcke kommun
- 116 Dals-Eds kommun
- 117 Danderyds kommun
- 118 Eda kommun
- 119 Ekerö kommun
- 120 Eksjö kommun
- 121 Enköpings kommun
- 122 Eskilstuna kommun
- 123 Essunga kommun
- 124 Falkenbergs kommun
- 125 Falköpings kommun
- 126 Faluns kommun
- 127 Flens kommun
- 128 Gagnefs kommun
- 129 Gislaveds kommun
- 130 Gotlands kommun
- 131 Gullspångs kommun
- 132 Gällivare kommun

- 133 Gävle kommun
- 134 Göteborgs kommun
- 135 Götene kommun
- 136 Hallsbergs kommun
- 137 Hallstahammars kommun
- 138 Halmstads kommun
- 139 Haninge kommun
- 140 Helsingborgs kommun
- 141 Hofors kommun
- 142 Huddinge kommun
- 143 Hudiksvalls kommun
- 144 Hylte kommun
- 145 Härjedalens kommun
- 146 Höganäs kommun
- 147 Hörby kommun
- 148 Järfälla kommun
- 149 Jönköpings kommun
- 150 Kalmars kommun
- 151 Karlsborgs kommun
- 152 Karlstads kommun
- 153 Katrineholms kommun
- 154 Kils kommun
- 155 Kinda kommun
- 156 Knivsta kommun
- 157 Klippans kommun
- 158 Kristianstads kommun
- 159 Kristinehamns kommun
- 160 Krokoms kommun
- 161 Kumla kommun
- 162 Kävlinge kommun
- 163 Köpings kommun
- 164 Laholms kommun
- 165 Landskrona kommun
- 166 Lekebergs kommun
- 167 Lerums kommun
- 168 Lidingö kommun
- 169 Lilla Edets kommun
- 170 Lindesbergs kommun
- 171 Linköpings kommun
- 172 Ljungby kommun
- 173 Ljusdals kommun
- 174 Lomma kommun
- 175 Lunds kommun
- 176 Lycksele kommun
- 177 Malmö kommun
- 178 Malå kommun
- 179 Marks kommun
- 180 Markaryds kommun

- 181 Motala kommun
- 182 Mullsjö kommun
- 183 Munkedals kommun
- 184 Munkfors kommun
- 185 Mölndals kommun
- 186 Mönsterås kommun
- 187 Nacka kommun
- 188 Nora kommun
- 189 Nordmalings kommun
- 190 Norrköpings kommun
- 191 Norrtälje kommun
- 192 Norsjö kommun
- 193 Nybro kommun
- 194 Nykvarns kommun
- 195 Nynäshamns kommun
- 196 Nässjö kommun
- 197 Osby kommun
- 198 Oskarshamns kommun
- 199 Oxelösunds kommun
- 200 Pajala kommun
- 201 Piteå kommun
- 202 Robertsfors kommun
- 203 Ronneby kommun
- 204 Rättviks kommun
- 205 Salems kommun
- 206 Sigtuna kommun
- 207 Simrishamns kommun
- 208 Skara kommun
- 209 Skellefteå kommun
- 210 Skövde kommun
- 211 Sollefteå kommun
- 212 Sollentuna kommun
- 213 Solna kommun
- 214 Stenungsunds kommun
- 215 Stockholms kommun
- 216 Storumans kommun
- 217 Strömsunds kommun
- 218 Sundbybergs kommun
- 219 Sundsvalls kommun
- 220 Surahammars kommun
- 221 Svedala kommun
- 222 Svenljunga kommun
- 223 Säffle kommun
- 224 Sävsjö kommun
- 225 Söderköpings kommun
- 226 Södertälje kommun
- 227 Sölvesborgs kommun
- 228 Tibro kommun

- 229 Tierps kommun
- 230 Tingsryds kommun
- 231 Tjörns kommun
- 232 Torsbys kommun
- 233 Tranemo kommun
- 234 Tranås kommun
- 235 Trelleborgs kommun
- 236 Tyresö kommun
- 237 Täby kommun
- 238 Töreboda kommun
- 239 Uddevalla kommun
- 240 Ulricehamns kommun
- 241 Umeå kommun
- 242 Upplands-Bro kommun
- 243 Upplands Väsby kommun
- 244 Uppsala kommun
- 245 Uppvidinge kommun
- 246 Vallentuna kommun
- 247 Vara kommun
- 248 Varbergs kommun
- 249 Vetlanda kommun
- 250 Vimmerby kommun
- 251 Vindelns kommun
- 252 Vingåkers kommun
- 253 Vårgårda kommun
- 254 Vännäs kommun
- 255 Värmdö kommun
- 256 Värnamo kommun
- 257 Västerviks kommun
- 258 Västerås kommun
- 259 Växjö kommun
- 260 Ydre kommun
- 261 Årjängs kommun
- 262 Åsele kommun
- 263 Älmhults kommun
- 264 Örnsköldsviks kommun
- 265 Östersunds kommun
- 266 Österåkers kommun
- 267 Östhammars kommun

Landsting

- 268 Stockholms läns landsting
- 269 Uppsala läns landsting
- 270 Södermanlands läns landsting
- 271 Östergötlands läns landsting
- 272 Jönköpings läns landsting
- 273 Kronobergs läns landsting

- 274 Kalmar läns landsting
- 275 Blekinge läns landsting
- 276 Skåne läns landsting
- 277 Hallands läns landsting
- 278 Västra Götalands läns landsting
- 279 Värmlands läns landsting
- 280 Örebro läns landsting
- 281 Västmanlands läns landsting
- 282 Gävleborgs läns landsting
- 283 Västernorrlands läns landsting
- 284 Jämtlands läns landsting
- 285 Västerbottens läns landsting
- 286 Norrbottens läns landsting

Övriga

- 287 Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS)
- 288 Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva
- 289 Forum för frivilligt socialt arbete
- 290 Föreningen Sveriges socialchefer
- 291 Företagarnas Riksorganisation
- 292 Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO)
- 293 Kommunförbundet Stockholms län
- 294 Kommunförbundet Skåne
- 295 Landsorganisationen i Sverige
- 296 Landstingsförbundet
- 297 Pensionärernas riksorganisation (PRO)
- 298 Region Blekinge
- 299 Region Dalarna
- 300 Regionförbundet i Kalmar län
- 301 Regionförbundet Sörmland
- 302 Regionförbundet Östsm
- 303 Region Halland
- 304 Region Värmland
- 305 Samverkansorganet C-framåt i Uppsala län
- 306 Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor (SCORE)
- 307 SmåKom-nätverket
- 308 Stockholms Äldrecentrum
- 309 Svenska Handelskammarförbundet
- 310 Svenska Kommunförbundet
- 311 Svenskt Näringsliv
- 312 Sveriges Akademikers Centralorganisation
- 313 Sveriges kommunaljuridiska förening
- 314 Synskadades Riksförbund (SRF)
- 315 Tjänstemännens Centralorganisation

Eget initiativ

- 316 SydSam

- 317 Länsarbetsnämnden i Dalarnas län
- 318 Intresseföreningen Bergslaget
- 319 UNO-utveckling Nord Ost (Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Österåker)
- 320 Miljöpartiet Söderköping
- 321 Kommunförbundet Västerbotten
- 322 Jan Barklund
- 323 Kommunförbundet Kronoberg
- 324 Höglandets kommunalförbund (Aneby, Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Vetlanda)
- 325 Centrum för medicinsk terminologi, Karolinska Institutet
- 326 Kommunforskning i Västsverige
- 327 Krisdemokraterna i region Skåne
- 328 Läkemedelsindustriföreningen
- 329 Lärarförbundet
- 330 Naturvetareförbundet
- 331 Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdom (RBU)
- 332 Rädda Barnen
- 333 Schizofreniförbundet
- 334 Smedjebackens Socialdemokratiska Arbetarekommun
- 335 Stiftelsen Skånsk Framtid
- 336 Göran Holmberg, Överläkare
- 337 Statstjänstemannaförbundet
- 338 Svenska Överläkarförbundet
- 339 Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Värmlands Handelskammare, Västsvenska Industri- och Handelskammaren
- 340 Göteborgsregionens Kommunalförbund
- 341 Kommunförbundet Fyrbodalen
- 342 Kommunförbundet Örebro län